

О.А. ДЕЙНЕКА, С.В. СТАРЧЕНКО, А.І. АРІСТОВА
Державна інспекція з карантину рослин по Луганській області

ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНІТОРИНГ ЗАХІДНОГО КУКУРУДЗЯНОГО ЖУКА *DIABROTICA VIRGIFERA* *VIRGIFERA LE CONTE* В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

---

*За допомогою феромонних пасток та візуальних обстежень рослин під час вегетації у 2011 р. доведено, що територія Луганської області поки що вільна від *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte.*

кукурудза, західний кукурудзяний жук, феромонні пастки, інвазії

Кукурудза поряд із соняшником є провідною культурою для аграріїв Луганщини. Вона вирощується в агропідприємствах різних форм власності на площі 389,7 тис. га, на присадибних ділянках — близько 35 тис. га. У структурі посівних площ окремих господарств займає до 40%. Агрокліматичний потенціал Луганської області сприяє одержанню високоякісного зерна кукурудзи понад 100 ц/га. У 2011-му маркетинговому році Луганщини було експортовано близько 60 тис. тонн зерна кукурудзи.

До численних шкідників кукурудзи, що носять статус «нерегульованих шкідливих організмів» та виявляють свою шкідливість за різного ступеня щорічно, може приєднатися також карантинний вид американського походження — західний кукурудзяний жук *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte. Сприятливі кліматичні умови Луганщини, значні площі вирощування кукурудзи, що є основною кормовою культурою, а також відсутність природних ворогів, можуть сприяти його акліматизації. Аналізуючи можливість появи західного кукурудзяного жука на сході України необхідно враховувати значення Луганської області як транзитної території, значну кількість транспорту, що перетинає кордони області, а також високу міграційну активність самого жука (до 40 км за рік) і його акліматизацію та натуралізацію, що вже відбулась в Україні [2, 3].

Враховуючи вищенаведені фактори та на виконання основного завдання карантинної служби — охорони території України від занесення карантинних організмів, — Державна інспекція з карантину рослин по Луганській області щорічно, починаючи з 2008 р., проводить фітосанітарний моніторинг західного кукурудзяного жука.

Матеріали і методи. У 2011 р. моніторинг провадили методом маршрутних обстежень та за допомогою синтетичних статевих феромонів в посівах кукурудзи, які, як відомо, є основною кормовою базою для личинок та інших культур (соняшник, гарбузові, огірки), які приваблюють жуків під час додаткового живлення [1]. Феромонні пастки панельного типу встановлювали в посівах на рослині на рівні качана, з розрахунку 1 пастка на 5 га. Розташування пасток на полі — по периметру, заглиблюючись на 7—10 м у посіви. Огляд пасток державні інспектори з карантину рослин провадили кожної декади, з вибіркою комах на фільтрувальний папір. Види комах розпізнавали за допомогою визначників.

Через 5 тижнів, по закінченню терміну дії феромона, його заміняли, а клейову поверхню пастки оновлювали.

Контроль провадили також шляхом візуального огляду кореневої системи та листової поверхні ослаблених рослин кукурудзи. При цьому враховували, що відставання рослин у розвитку, їх пожовтіння, вилягання можуть спричинити й інші численні шкідники кукурудзи.

Більш ретельно обстежували території, прилегли до міжнародного аеропорту «Луганськ» та автомобільних шляхів міжнародного значення М03 Київ — прикордонний пункт Довжанський (Луганська область) — Ростов на Дону (Російська Федерація) та М04 Знаменка (Кіровоградська область) — Луганськ — кордон з Російською Федерацією (виїзд на Волгоград).

Обстеження провадили з липня по листопад, у 2 етапи: **перший етап** (планові обстеження) — з липня по вересень; **другий етап** (додаткові обстеження, що пов'язані з виявленням західного кукурудзяного жука на кордоні Російської Федерації, на території міжнародного автомобільного пункту пропуску «Матвеево-Курган» Ростовської області) — протягом жовтня та листопаду. Додаткові жовтневі обстеження здійснювали на пізньостиглих гібридах кукурудзи у тих районах Луганської області, що межують з Ростовською, а також на територіях державних прикордонних пунктів України, митних терміналів, аеропорту.

Результати і обговорення. На території Луганської області моніторинг діабротики провадили у місцях найбільш вірогідних для інвазії шкідника — у посівах кукурудзи, землях, де вирощують гарбузові, та у трикілометровій зоні митних терміналів (табл.). Загалом на території Луганської області було встановлено 140 пасток на площі 1261,2 га.

За аналізу виборок з феромонних пасток виявлено 12 видів комах, представників родини *Chrysomelida*: хлібна смугаста блішка *Phyllotreta vittula* Redt., широкосмугаста блішка *Phyllotreta armoraciae* Koch., блішка чорна *Phyllotreta atra* F., блішка світлонога *Phyllotreta nemorum* L., блішка синя *Phyllotreta nigripes* F., листоїд рудий *Chrysomela staphylea* L., ільмовий листоїд *Pyrrhalta luteola* Muller., листоїд гладкий

Результати використання феромонних пасток на виявлення західного кукурудзяного жука в Луганській області у 2011 р.

Місце моніторингу	Кількість використаних пасток, шт.	Площа, обстежена за допомогою пасток, га	Ентомофауна у феромонних пастках
ПП «Агрофірма Довжанська» Свердловський район	5	235	Diptera: <i>Muscidae</i> , Coleoptera: <i>Alleculidae</i> , <i>Chrysomelidae</i> , <i>Cleridae</i> , <i>Mordelidae</i> , <i>Meloidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
ТОВ «Авіс» Лутугинський район	3	15	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Mordelidae</i> , <i>Meloidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
Слов'яносербська Державна сортослідна станція Лутугинський район	4	16	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Mordelidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
СТОВ ім. Енгельса Новопсковський район	5	25	Diptera: <i>Muscidae</i> , Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i>
СТОВ «Агрофірма Партнер» Блокуракинський район	10	55	Diptera: <i>Muscidae</i> , Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Mordelidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
ТОВ СП «Нібулон» Сватівський район	10	88	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Mordelidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
ТОВ СП «Нібулон» Старобільський район	20	400	Diptera: <i>Muscidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
СТОВ «Агросвіт» Станично-Луганський район	5	25	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Mordelidae</i> , <i>Cleridae</i>
ПКР* Довжанський автомобільний	10	110	Diptera: <i>Muscidae</i> , Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i>
ПКР Ізваринський автомобільний	10	126	Coleoptera: <i>Cleridae</i> , <i>Alleculida</i> ,
ПКР Червонопартизанський автомобільний	10	50	Coleoptera: <i>Mordelidae</i> , <i>Meloidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
ПКР Червономогильський залізничний	10	75	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , Diptera: <i>Muscidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i>
ПКР Червоноталівський автомобільний	8	40	Coleoptera: <i>Chrysomelidae</i> , <i>Meloidae</i> , Homoptera: <i>Cicadellidae</i> ,
Міжнародний аеропорт «Луганськ»	2	1,2	Coleoptera: <i>Chrysomelida</i>

* ПКР — Пункт карантину рослин на державному кордоні України

Olytra laeviuscula L., листоїд трав'яний *Chrysomela graminis* L., листоїд гірчичний *Colaphellus alpinus* Gek., листоїд синій *Melasma collaris* L., листоїд деревію *Galeruca tanacetii* L.

Види з родин Diptera, Homoptera були випадковими у феромонних пастках. Найбільша наповненість пасток комахами була у пастках, розміщених на землях сільськогосподарського призначення. Максимальне число видів — 28 визначено за аналізу вкладишів феромонних пасток у період 12—30 липня, в період цвітіння гібридів кукурудзи. На окремих полях, де вирощували гарбузові, найчастіше були виявлені види з родини Chrysomelidae — блішки та листоїди. Це свідчить про можливе додаткове живлення листоїдів пилком рослин з родини Cucurbitaceae. За ентомологічної експертизи пасток, що були розміщені у полях сівозміни поряд із соняшником, були виявлені спеціалізовані — соняшникова шипоноско *Mordellistena parvula* Gyll. та багатоїдні шкідники соняшнику — цикадки шестикрапкова *Macrostelus laevis* Rib., жовтувата *Empoasca flavescens* F. Серед видів, що вилучені з пасток, розміщених на територіях державних прикордонних пунктів України, найчастіше зустрічались листоїди, кокцинеліди, пилкоїди. На полях, зайнятих кукурудзою, за візуальних обстежень без використання феромонних пасток виявлено осередки некарантинних шкідників — совок бавовникової *Helicoverpa armigera* Hbn., гами *Autographa gamma* L. та звичайної зернової *Apamea sordens* Hfn, кукурудзяного стеблового метелика *Ostrinia nubilalis* Hub.

ВИСНОВКИ

За обстежень території Луганської області на виявлення західного кукурудзяного жука, карантинних організмів не виявлено. У феромонних пастках визначено 12 видів комах з родини *Chrysomelidae*, до якої належить *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte, що свідчить про високу ефективність використаних феромонів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ВИСНОВОК

1. Fisher J.R., Branson T.F., Sutter G.R. Use of common squash cultivars, Cucurbita spp., for mass collection of corn rootworm beetles *Diabrotica* spp. (Coleoptera: Chrysomelidae) // J. Kansas Entomol. Soc. — 1984. — 57. — № 3 — P. 409—412.
2. Пилипенко Л.А. Фитосанитарний контроль западного кукурудзяного жука в країнах ЄС і в Україні / Л.А. Пилипенко, Н.А. Константинова // Защита и карантин растений. — 2009. — № 7. — С. 29—33.
3. Сікура О.А. Західний кукурудзяний жук: особливості розповсюдження *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte в Закарпатті, динаміка заселення території та посівів кукурудзи / О.А. Сікура // Карантин і захист рослин. — 2010. — №11. — С. 12—17.

Дейнека А.А., Старченко С.В. Аристова А.И. Фитосанитарный мониторинг западного кукурузного жука в луганской области

*Мониторинг с помощью феромонных ловушек и визуальных обследований растений во время вегетации кукурузы в 2011 году показал, что территория Луганской области пока еще свободна от *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte.*

Deineka O.A., Starchenko S.V., Aristova A.I. The phitosanitary monitoring of western corn beetle in the lugansk region

*Using the pheromonic traps and visual plant observations while vegetative period in 2011, it was revealed that the territory region of Lugansk is free of *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte.*

**Захист і карантин рослин. 2012. Вип. 58.
УДК 632.952:632.4:634.75**

Л.А. КОСТЮК, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

**О.О. РУСІН, молодший науковий співробітник
Інститут помології ім. Л.П. Симиренка НААН України**

**ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЗАСТОСУВАННЯ
НОВОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ СУНИЦІ ПРОТИ
БІЛОЇ ПЛЯМИСТОСТІ В УМОВАХ
ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Наведено результати вивчення ефективності нової системи захисту суниці проти білої плямистості. Застосування системи забезпечило високий економічний ефект.

**біла плямистість суниці, розвиток хвороби, товарний сорт,
фунгіциди, система захисту, економічна ефективність**

Збільшення виробництва високоякісної ягідної продукції — важливе завдання сільськогосподарського виробництва. При цьому великий і якісний урожай можливо одержати лише дотримуючись усіх елементів технології вирощування культури [10]. Основними напрямками інтенсифікації ягідництва в Україні є впровадження високоврожайних сортів з ягодами високих товарних і смакових властивостей; одержан-